

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Vojtěcha Šimíčka a soudců JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalované: **Česká advokátní komora,** se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutím žalované ze dne 25. 11. 2010, č. j. 2841,2990/10, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 2. 2012, č. j. 10 A 282/2010 - 57,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalované **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1.] Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobce jako stěžovatel domáhá zrušení shora uvedeného usnesení Městského soudu v Praze, kterým bylo vysloveno, že se žalobci nepřiznává osvobození od soudních poplatků za řízení o výše uvedené žalobě. Městský soud v odůvodnění uvedl, že stěžovatel zneužil institut osvobození od soudního poplatku podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s."). Stěžovateli totiž nejde primárně o ochranu jeho práv, ale smyslem řízení je samotné vedení sporu.

[2.] Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje důvody odpovídající ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Namítá tedy nezákonnost spočívající v nesprávném právním názoru městského soudu.

[3.] Stěžovatel má za to, že mu osvobození od soudního poplatku nebylo přiznáno především proto, že soud nesprávně posoudil jeho situaci, když stěžovatelův procesní postup a množství jiných řízení přisuzuje šikanóznímu uplatňování práva namísto odrazu nevymahatelnosti a nefunkčnosti sytému soudnictví v České republice. Stěžovatel důrazně popírá, že by sériově podával nepřípustné či obstrukční návrhy a ohrazuje se proti tomu, že návrhy podává z „blbosti" či z „bláznovství". V daném případě je prý kasační stížnost nepřípustná, nicméně přesto kasační soud může v procesu učinit „zásah".

[4.] Proto stěžovatel navrhuje, aby zdejší soud usnesení městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5.] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Jakkoliv totiž sám stěžovatel tvrdí opak, je třeba vyjít z toho, že daný typ rozhodnutí je sice rozhodnutím procesního charakteru, avšak se závažnými důsledky pro další řízení, nespadá tedy pod rozhodnutí, jež má na mysli § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s. (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 1. 2005, č. j. 7 As 40/2004 - 97; všechna rozhodnutí NSS jsou dostupná na www.nssoud.cz). Pokud jde o povinné zastoupení advokátem a související zaplacení soudního poplatku, Nejvyšší správní soud na těchto náležitostech pro specifičnost případu netrval, neboť opak by znamenal jen další řetězení téhož problému a nebyl by v souladu se zásadou hospodárnosti řízení (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77). Důvodnost kasační stížnosti pak zdejší soud posoudil v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[6.] Osvobození od soudních poplatků představuje procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. (ve znění účinném ke dni rozhodování městského soudu, tj. před novelou provedenou zákonem č. 303/2011 Sb.) platilo, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

[7.] Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř."), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují - li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole. K podmínkám, za nichž soud může žadateli upřít dobrodiní osvobození od soudního poplatku v kontextu uvedených právních úprav, zaujal již názor i Nejvyšší správní soud, a to v rozsudku ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010-91, v němž

uvedl: „*Nejvyšší správní soud předně uvádí, že zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva", úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým městský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu.*"

[8.] V posuzované věci nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků Městským soudem v Praze proto, že soud vyhodnotil okolnosti, za nichž stěžovatel uplatňuje u soudu svá práva a za nichž vede spory s Českou advokátní komorou, jako projev svévolného uplatňování práva. Ve vztahu k námitce stěžovatele ohledně odůvodnění napadeného rozhodnutí vztahujícího se k osobě stěžovatele a konkrétnímu případu musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že Městský soud v Praze se správným a korektním způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. Pokud by se soud v odůvodnění napadeného rozhodnutí osobou stěžovatele a jeho procesní aktivitou nezaobíral, nemohl by jeho žádost o osvobození od soudních poplatků vůbec posoudit. Městský soud také správně posuzoval, zda došlo ke zneužití práva v tomto konkrétním posuzovaném případě, a nevyšel pouze ze samotné skutečnosti, že stěžovatel vede mnoho sporů.

[9.] V tomto případě (obdobně jako v množství dalších sporů vedených stěžovatelem před správními soudy) totiž stěžovatel požaduje zrušení výše uvedeného rozhodnutí žalovaného, kterým bylo rozhodnuto o určení advokáta stěžovateli. Spor vychází ze žádosti o bezplatnou právní službu ve smyslu § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, přičemž jeho průběh je v důsledku přístupu stěžovatele v ostatních jeho sporech tohoto charakteru stereotypně předvídatelný – stěžovatel požádá žalovaného o určení advokáta, ten mu advokáta určí, nicméně stěžovatel není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v tomto určení, případně s advokátem nespolupracuje a dává najevo mínění o nevalné způsobilosti daného advokáta. Stěžovatel následně brojí proti rozhodnutí žalovaného žalobou, přičemž samotné soudní řízení je provázeno pro stěžovatele typickým přístupem; i v tomto případě stěžovatel tvrdošíjně trvá na tom, že místně příslušný k řešení sporu je Krajský soud v Brně, byť z předchozích sporů obdobného charakteru je velmi dobře obeznámen se skutečností, že tomu tak není (přesto tuto skutečnost namítá neustále dokola, v dalších a dalších sporech a uvádí ji ostatně i v této kasační stížnosti). Stejně jako v předchozích sporech tohoto typu, i zde lze z jednotlivých podání stěžovatele seznat, že má zálibu v atakování domnělých formálních nedostatků, jimiž dle jeho názoru trpí soudní úkony, které jsou však pro řešení samotné podstaty sporu podružné, opakovaně napadá nesprávné uvedení sídla žalovaného apod. O značně osobitém způsobu uvažování stěžovatele ostatně svědčí i skutečnost, že v nyní projednávané věci podal kasační stížnost a výslovně požaduje kasaci napadeného usnesení městského soudu, nicméně současně tvrdí, že kasační stížnost není přípustná.

[10.] Tvrdí-li v kasační stížnosti stěžovatel, že soud nepřihlédl k tomu, že mezi jeho náklady patří i prostředky vynaložené na samotnou komunikaci se soudem, které jsou pro osobu v hmotné nouzi značné, musí Nejvyšší správní soud opětovně poukázat na to, že Městský soud v Praze nepřiznal osvobození od soudních poplatků z důvodu, že by stěžovatel nedoložil svou nemajetnost, ale pro svévolné uplatňování práv. Je pravda, že komunikace se soudem může pro stěžovatele představovat značnou finanční zátěž, jak je však Nejvyššímu správnímu soudu z jeho činnosti známo, stěžovatel si komunikaci se správními soudy usnadňuje zasíláním souborných podání, kdy do jedné obálky vloží desítky různých podání vztahující se k různým řízením, často navíc fakticky adresovaným i jiným soudům. Při rozhodování o přiznání či nepřiznání osvobození od soudních poplatků však Městský soud v Praze správně přihlížel k dalším okolnostem případu, nejen k majetkové situaci stěžovatele, jak je zdůvodněno shora.

[11.] Nejvyšší správní soud také odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, kde je uvedeno: *„V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II.ÚS 2432/08.“*

[12.] Mají-li soudní poplatky zajistit výše uvedenou regulační funkci, musí soudy kromě majetkové situace účastníka řízení zohlednit i další okolnosti případu, např. v podobě procesního postupu daného účastníka v předmětném řízení, případně v dalších jím vedených řízeních před tímto soudem. Jak bylo shora uvedeno, Nejvyšší správní soud již vyslovil, že součástí posouzení specifických okolností žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuálních poměrů žadatele je také úvaha, zda tento žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem (viz uvedený rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91). Jakýkoli jiný závěr by byl v rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení mohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu i za okolností, jež svědčí o svévoli či šikanóznímu výkonu práva anebo ústícímu *a priori* do neúspěšnosti návrhu.

[13.] Na základě uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že v daném případě stěžovatel své právo uplatňuje zjevně šikanózním způsobem, svévolně a účelově, soudí se nikoli se snahou o meritorní řešení sporu, nýbrž pro samotné vedení sporu. Za takové situace nelze stěžovateli přiznat osvobození od soudních poplatků. Závěrem zdejší soud opět poukazuje i na závěry rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Salontaji - Drobnjak proti Srbsku ze dne 13. 10. 2009, stížnost č. 36500/05. Zde je uvedeno, že osvobozen od soudních poplatků nemusí být účastník vytvářející velké množství kverulatorních soudních případů, aniž by to bylo v jeho zájmu. Pak v konkrétním odůvodněném případě může převýšit zájem státu na ochraně před kverulantstvím.

[14.] V daném případě tedy nebyly naplněny namítané kasační důvody a zdejší soud neshledal ani důvody, pro které by měl rozhodnutí zrušit pro pochybení, k nimž by měl

přihlížet mimo uplatněné námitky podle § 109 odst. 4 s. ř. s. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[15.] Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení a úspěšnému žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že se žalovanému právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává (§ 60 odst. 1, § 120 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. července 2012

JUDr. Vojtěch Šimíček
předseda senátu